

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-179-4-14>

**ДО ПИТАННЯ ЩОДО ОBOB'ЯЗКІВ СУБ'ЄКТІВ
ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЯК ВІДПОВІДАЧІВ
В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ**

Дмитрієв І. О.

*аспірант кафедри цивільного права і процесу
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

Закріплене в п.7 ст.4 КАС України поняття «суб'єкт владних повноважень» сьогодні не має належного й вичерпного обґрунтування в адміністративно-правовій науці, тому сутність цього поняття й характерні ознаки таких суб'єктів потребують деталізації.

Єдність у розумінні змісту поняття «суб'єкт владних повноважень» дозволить уникнути плутанини при визначенні конкретного позивача чи відповідача, обсягу прав і обов'язків, якими наділяються суб'єкти владних повноважень у судовому процесі [1].

Учасниками справи є сторони (позивач та відповідач), треті особи, а також органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Позивачем в адміністративній справі можуть бути громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, підприємства, установи, організації (юридичні особи), суб'єкти владних повноважень. Відповідачем в адміністративній справі є суб'єкт владних повноважень, якщо інше не встановлено Кодексом адміністративного судочинства України .

Відповідач має право визнати позов повністю або частково, подати відзив на позовну заяву. Сторони можуть досягнути примирення на будь-якій стадії судового процесу, що є підставою для закриття провадження в адміністративній справі.

Відповідно до ст. 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [2].

Протилежністю суб'єктивним правам в адміністративному процесі виступають суб'єктивні юридичні обов'язки сторін [3, с. 143].

Так, якщо вести мову про обов'язки відповідача як структурний елемент його процесуального статусу, варто зазначити, що в етимологічному сенсі під словом «обов'язок» розуміють те, чого треба

дотримуватись, що слід безвідмовно виконувати відповідно до вимог суспільства або виходячи з власного сумління; певний обсяг роботи, сукупність справ, межі відповідальності й таке інше, що визначаються відповідним званням, посадою, родинним станом тощо [4, с. 813].

При цьому в юридичній енциклопедичній літературі оперують терміном обов'язок юридичний, під яким розуміють встановлену законодавством та забезпечену державою міру необхідної поведінки зобов'язаного суб'єкта, що реалізується в формі як добровільного, так і примусового виконання та дотримання приписів правових норм. При цьому юридичний обов'язок тісно пов'язаний з суб'єктивними правами громадян. Порушення юридичного обов'язку тягне за собою застосування до винної особи юридичних санкцій.

На думку О.Ф. Скакун, юридичний обов'язок – це вид і міра належної (або необхідної) поведінки суб'єкта права, встановлена юридичними нормами для задоволення інтересів правомочної особи та забезпечувана державою. Під юридичним обов'язком розуміється вимога робити якісь дії. Термін «обов'язок» не можна замінити терміном «не вправі», оскільки останній означає обов'язок утримуватись від певних дій (заборона, пасивна поведінка). [5].

З аналізу положень КАС України можна дійти висновку, що законодавець виокремлює дві групи прав учасників (в тому числі відповідача) адміністративного процесу – загальну та спеціальну.

Так, загальна група прав поширюється на всіх осіб, що беруть участь у справі, в тому числі й на відповідача. Варто зазначити, що права, якими користуються всі особи, які беруть участь у справі наведені в ст. 49 КАС України, яка хоч і має назву «права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі» фактично встановлює лише обсяг прав вищенаведених осіб, так як не наводить жодного з їх обов'язку.

Як було зазначено вище, ст. 49 КАС України хоч і має назву «права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі» фактично вказує лише на обсяг права таких осіб. Більш того, ст. 51 КАС України, яка як слідує з її назви (права та обов'язки сторін), окрім прав сторін повинна визначати й їх обов'язки, також вказує лише на права таких осіб.

На мою думку, така ситуація є неприпустимою, й отже, вищенаведені норми процесуального законодавства потребують змін або в частині їх назви (виключення з назви слова «обов'язок») або щодо їх змісту (визначення обов'язків відповідних учасників).

Отже, під юридичними обов'язками відповідача в адміністративному процесі слід розуміти встановлену на нормативно-правовому рівні та забезпечувану державою сукупність правил поведінки, яких йому необхідно дотримуватись в адміністративному процесі.

При цьому варто зазначити, що безпосередньо обов'язки відповідача в КАС України не встановлено.

Варто зазначити, що в разі невиконання своїх обов'язків відповідача може бути притягнуто до юридичної відповідальності, що, як зазначалося вище, є окремою складовою його правового статусу. Так, в етимологічному сенсі під словом «відповідальність» розуміють покладений на когось або взятий на себе обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справу, за чийсь дії, вчинки слова; серйозність, важливість справи, моменту тощо. При цьому юридична відповідальність являє собою встановлений законодавством юридичний обов'язок правопорушника зазнати позбавлення певних благ та (або) належних йому цінностей.

Разом із тим, ст. 134 КАС України визначає обов'язки присутніх у залі судового засідання, що поширюються також і на відповідача. Таким чином, з аналізу вищенаведеного можна дійти висновку, що структурними елементами правового статусу відповідача в адміністративному процесі є його права й обов'язки, а також юридична відповідальність.

При цьому під правовим статусом відповідача в адміністративному процесі слід розуміти закріплені на нормативно-правовому рівні та забезпечувальні державою права та обов'язки, а також юридичну відповідальність, що настає за порушення правил провадження в адміністративних справах, що в своїй сукупності характеризують відповідну особу як відповідача по конкретній справі адміністративної юрисдикції.

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747 IV URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>;
2. Конституція України від 28.06.1996 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>;
3. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навчальний посібник. Київ: Прецедент, 2007. 543 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : [підручник; видання 2-е, перероблене і доповнене] / О. Ф. Скакун. Харків : Еспада, 2009.